

Т. В. Маланчук,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН ЯК СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Для позичальника як більш слабого суб'єкта економічних відносин законодавством передбачені спеціальні механізми захисту його прав та інтересів. Тому виникає необхідність у постійному та дієвому контролі з боку держави за виконанням вимог закону фінансовими установами та забезпечення механізмів його реалізації в кредитних правовідносинах.

У Роз'ясненні Міністерства Юстиції України від 12.05.2011 “Державний захист прав громадян як споживачів фінансових послуг” зазначається, що громадянам-позичальникам необхідно звернути увагу на те, що відповідно до положень Цивільного кодексу України договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Зокрема договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору. У свою чергу банк зобов'язаний докладати максимальних зусиль для уникнення конфлікту інтересів працівників банку і клієнтів, а також конфлікту інтересів клієнтів банку.

Необхідних заходів щодо забезпечення захисту конституційного права громадян-позичальників банків повинен вживати Національний банк України, однією з функцій якого є здійснення банківського регулювання та нагляду, і який, у свою чергу, має можливість застосування стосовно банків заходів впливу, передбачених Законом України “Про банки і банківську діяльність”, зокрема вимагати від банків та їх керівників усунення порушень банківського законодавства, виконання нормативно-правових актів Національного банку України щодо уникнення або подолання небажаних наслідків, що можуть поставити під загрозу безпеку коштів, довірених таким банкам, або завдати шкоди належному веденню банківської діяльності.

Згідно з Постановою Пленуму Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 30.03.2012 № 5 “Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин” щодо вирішення спорів про визнання кредитного договору недійсним суди мають враховувати вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину.

На захист прав споживачів кредитних послуг став і Конституційний Суд України, з рішення якого від 10 листопада 2011 року № 15-рп/2011 випливає, що держава, відповідно до законів України щодо засади створення і функціонування грошового та кредитного ринків, має підтримувати на засадах пропорційності розумний баланс між публічним інтересом ефективного перерозподілу грошових накопичень, комерційними інтересами банків щодо отримання справедливого прибутку від кредитування й охоронюваними законом правами та інтересами споживачів їх кредитних послуг.

Отже, держава забезпечує особливий захист більш слабого суб'єкта економічних відносин, а також фактичну, а не формальну рівність сторін у цивільно-правових відносинах, шляхом визначення особливостей договірних правовідносин у сфері споживчого кредитування та обмеження дії принципу свободи цивільного договору. Це здійснюється через встановлення особливого порядку укладення цивільних договорів споживчого кредиту, їх оспорування, контролю за змістом та розподілу відповідальності між сторонами договору. Тим самим держава одночасно убезпечує добросовісного продавця товарів (робіт, послуг) від можливих зловживань з боку споживачів.

*Л. А. Могиліна, аспірантка
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

СУТНІСТЬ І СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ “ЗАГРОЗА” ТА “РИЗИК” У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У науковій літературі за темою фінансової безпеки підприємства залишається дискусійним питання стосовно того, що є первинним, а що вторинним: ризик чи загроза, і що з чого витікає. Деякі науковці вважають, що це тотожні поняття, інші переконані, що поняття “ризик” стосується лише управлінських рішень менеджерів і власників, а загроза носить об'єктивний характер.

Насамперед необхідно визначитися, що саме слід розуміти під даними поняттями. На нашу думку, найкраще розкриває сутність категорії “загроза фінансовій безпеці підприємства” визначення, дане М. М. Єрмошенком і К. С. Горячевою, згідно з яким це наявне чи потенційно можливе явище або чинник, яке створює небезпеку для реалізації фінансових інтересів підприємства. Відповідно, під ризиком у системі фінансової безпеки суб'єкта підприємництва слід розуміти ймовірність настання негативних фінансових наслідків